

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11.10.2006, sp. zn. 3 Tdo 1074/2006, ECLI:CZ:NS:2006:3.TDO.1074.2006.1

Číslo: 49/2007

Právní věta: Jestliže pachatel trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák. uhradil před tím, než soud prvního stupně počal vyhlašovat rozsudek, pouze část dlužného výživného, jehož neplacením se dopustil trestného činu, tak nejenže už z tohoto důvodu nejsou splněny podmínky účinné lítosti podle § 214 tr. zák., ale uvedená okolnost (tj. částečná úhrada dluhu na výživném) je irelevantní i z hlediska posuzování toho, po jakou dobu pachatel neplnil zákonnou vyživovací povinnost nebo zda se jí vyhýbal soustavně a po delší dobu (srov. rozhodnutí pod č. 49/1992 Sb. rozh. tr.). Skutečná doba páčání tohoto trestného činu se v takovém případě nezkracuje o dobu odpovídající částce, v které pachatel dodatečně splnil svou zákonnou vyživovací povinnost. K pozdějšímu uhrazení části dlužného výživného pachatelem lze přihlédnout při ukládání trestu (např. jako k polehčující okolnosti ve smyslu § 33 písm. h/ tr. zák.) a ve výjimečných případech, když zůstane neuhrazena jen zcela zanedbatelná částka výživného, nebude vyloučeno použití ustanovení § 65 tr. zák. o zániku nebezpečnosti trestného činu pro společnost.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 11.10.2006

Spisová značka: 3 Tdo 1074/2006

Číslo rozhodnutí: 49

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Účinná lítost, Zanedbání povinné výživy

Předpisy: § 213 tr. zák.
§ 214 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání, které podala nejvyšší státní zástupkyně v neprospěch obviněného L. B., zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 4. 2006, sp. zn. 6 To 120/2006, a krajskému soudu současně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Bruntále ze dne 12. 9. 2005, sp. zn. 1 T 71/2005, byl obviněný L. B. uznán vinným trestným činem zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 2 tr. zák, kterého se po skutkové stránce dopustil tím, že „v době od 1. 10. 2004 do 15. 4. 2005 v B. ani jinde ničím nepřispěl

na výživu svého nezletilého syna Š. B., ač mu tato povinnost vyplývala ze zákona o rodině a podle rozsudků Okresního soudu v Bruntále ze dne 10. 10. 2003, sp. zn. 6 P 132/2002, 4 Sv 198/2003, a ze dne 9. 9. 2004, sp. zn. 6 P 132/2002, 4 Sv 409/2004, byl tak povinen činit měsíčně vždy částkou ve výši 500 Kč k rukám matky dítěte P. B., které tak dlužil částku 3500 Kč, přičemž následně dne 8. 6. 2005 uhradil částku 1500 Kč, takže dluží v současné době částku 2000 Kč; přitom o nezletilého ani jinak nepečoval a nejevil o něj zájem, u zaměstnavatele, u kterého dosahoval příjmy, z nichž byl schopen řádně platit stanovené výživné, nenahlásil svou vyživovací povinnost a nežádal o provádění srážek z příjmů pro výživné a sám skončil pracovní poměr před termínem, do kterého byl uzavřen, aniž měl zajištěno další zaměstnání, následně po převážnou část období nikde řádně nepracoval a nespolupracoval s Úřadem práce v B.“ Za tento trestný čin byl obviněný podle § 213 odst. 2 tr. zák. odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 7 měsíců, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák. zařazen do věznice s dozorem.

O odvolání obviněného proti citovanému rozsudku rozhodl ve druhém stupni Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 19. 4. 2006, sp. zn. 6 To 120/2006, jímž z podnětu odvolání obviněného zrušil napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. v celém rozsahu. Za podmínek § 259 odst. 3 písm. a) tr. ř. pak odvolací soud sám znovu rozhodl, že se obviněný podle § 226 písm. b) tr. ř. zprošťuje obžaloby státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Bruntále ze dne 5. 5. 2005, sp. zn. 1 Zt 205/2005, pro trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 2 tr. zák., jehož se měl dopustit skutkem uvedeným v obžalobě, který se shoduje s výše uvedeným popisem skutku (s výjimkou dodatečného uhrazení částky 1500 Kč).

Proti tomuto rozsudku Krajského soudu v Ostravě podala nejvyšší státní zástupkyně v neprospěch obviněného L. B. dovolání směřující proti všem výrokům napadeného rozsudku a uplatnila v něm dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Podle názoru dovolatelky se jedná o trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák. v případě, když neplnění vyživovací povinnosti nebo vyhýbání se takové povinnosti je soustavné a trvá po delší dobu, přičemž zpravidla by mělo jít o dobu alespoň 6 měsíců. V posuzovaném případě považuje dovolatelka tuto podmínku trestnosti za splněnou, neboť neplnění vyživovací povinnosti obviněným trvalo po dobu 7 měsíců, nikoliv tedy toliko 4 měsíce, jak v daném případě nesprávně dovodil odvolací soud na základě skutečnosti, že obviněný dodatečně uhradil dlužné výživné za 3 měsíce v částce 1500 Kč. Dovolatelka zdůraznila, že pokud obviněný takto dodatečně plnil svou vyživovací povinnost, mohlo by to mít význam z hlediska podmínek účinné lítosti podle § 214 tr. zák., ovšem pouze za předpokladu, kdyby vyživovací povinnost byla splněna v celém rozsahu. K dodatečnému částečnému plnění vyživovací povinnosti však podle názoru dovolatelky nelze přihlížet z hlediska soustavnosti ani doby trvání neplacení výživného. Odvolací soud podle dovolatelky v posuzovaném případě vytvořil neakceptovatelnou konstrukci „částečného zániku trestnosti“ trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák., v důsledku níž by v případě částečné úhrady dlužného výživného bylo nutno omezit dobu páchání skutku přiměřeně podle rozsahu uhrazeného dlužného výživného. Takový postup však nemá oporu v zákoně ani v platné judikatuře.

Nejvyšší státní zástupkyně v závěru dovolání uvedla, že posuzovaný skutek vykazoval nejen formální, ale i materiální znaky trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 2 tr. zák., a rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě spočívá na nesprávném právním posouzení skutku ve smyslu § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., pokud dospěl k závěru, že nejde o trestný čin, a podle § 226 písm. b) tr. ř. zprostil obviněného L. B. obžaloby. Dovolatelka proto navrhla, aby dovolací soud zrušil napadený rozsudek včetně dalších rozhodnutí obsahově navazujících a aby tomuto soudu přikázal nové projednání a rozhodnutí věci.

Nejvyšší soud jako soud dovolací dospěl k následujícím závěrům.

V posuzovaném případě lze konstatovat, že skutková zjištění soudu prvního stupně formulovaná v

tzv. skutkové větě výroku rozsudku dovolují právní závěr o tom, že obviněný L. B. naplnil posuzovaným jednáním znaky skutkové podstaty trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 2 tr. zák. Soud vycházel mimo jiné ze zjištění, podle něhož obviněný ničím nepřispěl na výživu svého nezletilého syna Š. B., ač mu tato povinnost vyplývala ze zákona i z rozhodnutí soudu, a takto si počínal od 1. 10. 2004 do 15. 4. 2005, tedy po dobu delší 6 měsíců. V rozsudku je zároveň popsáno, jaké aktivní kroky obviněný činil s úmyslem vyhýbat se své zákonné povinnosti vyživovat jiného. Soud konečně do skutkové větě výroku rozsudku zahrnul i zjištění, že obviněný k rukám matky nezletilého P. B. následně dne 8. 6. 2005 uhradil částku 1500 Kč, tj. v daném případě výživné za 3 měsíce, kterou pak soud odečetl od celkové částky dlužného výživného.

Posledně uvedenou okolnost přitom považoval za významnou odvolací soud, který poté, co ve veřejném zasedání provedl důkaz přečtením svědecké výpovědi P. B., dospěl v rámci svého rozhodování k závěru, že ve vztahu k projednávanému trestnému činu zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 2 tr. zák. představují dobu, po kterou obviněný L. B. nezaplatil výživné na svého nezletilého syna, pouhé 4 měsíce. Podle odvolacího soudu tak doba 6 měsíců považovaná v judikatuře za soustavné vyhýbání se vyživovací povinnosti nebyla překročena. Obviněný podle zjištění odvolacího soudu navíc i po vyhlášení rozsudku zaplatil další částku (330 Kč). Na tomto základě dospěl odvolací soud k závěru, že se skutek sice stal, avšak „nenaplňuje z hlediska materiální stránky znaky trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák.“ Proto zrušil napadený rozsudek soudu prvního stupně a sám znovu rozhodl, že se obviněný podle § 226 písm. b) tr. ř. zprošťuje obžaloby pro trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 2 tr. zák.

Nejvyšší soud však nesdílí shora uvedený právní názor odvolacího soudu. Pozdější částečná úhrada dlužného výživného za období 3 měsíců ve výši 1500 Kč totiž nemůže mít vliv na stanovení délky doby, po kterou obviněný L. B. skutečně neplnil vyživovací povinnost, tj. doby od 1. 10. 2004 do 15. 4. 2005. Uhrazení části dlužného výživného obviněným (dne 8. 6. 2005) je v daném případě toliko jednáním s prvky účinné lítosti podle § 214 tr. zák., tím ovšem nebyly splněny podmínky, za nichž zaniká trestnost zanedbání povinné výživy. Tak by tomu bylo jedině v případě, kdyby obviněný dodatečně splnil svoji povinnost dříve, než soud prvního stupně počal vyhlášovat rozsudek, což ovšem obviněný v plném rozsahu neučinil. Skutečnost, že obviněný později uhradil část dlužného výživného, nemůže mít zároveň dopad na uskutečněné jednání (vymezené mj. místem a časem) v tom skutkovém i právním smyslu, že reálná doba neplnění vyživovací povinnosti se zkracuje v jakési přímé úměře, tzn. čím více pachatel zaplatí na dlužné výživné do vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně, o to více by se fakticky zkrátilo trvání činu, resp. k části spáchaného jednání by se pak nepřihlíželo. Takový výklad podle názoru Nejvyššího soudu není možný. V případě obviněného L. B. šlo tudíž o neplnění vyživovací povinnosti v délce nikoliv 4 měsíce, jak mylně dovolil odvolací soud, nýbrž po dobu více než 6 měsíců (srov. rozhodnutí pod č. 49/1992 Sb. rozh. tr.). To znamená, že je třeba považovat je za soustavné a trvajících po delší dobu, přičemž i jinak byly naplněny všechny ostatní zákonem vyžadované formální znaky skutkové podstaty trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 2 tr. zák. K pozdějšímu uhrazení části dlužného výživného pachatelem lze však přihlídnout při ukládání trestu (např. jako k polehčující okolnosti ve smyslu § 33 písm. h/ tr. zák.), protože se tím nepochybně přičinil o odstranění škodlivých následků trestného činu zanedbání povinné výživy. V případě, že pachatel uhradí částečně dluh na výživném tak, že neuhrazená částka je zcela zanedbatelná, může přicházet v úvahu závěr, že vzhledem k této změně situace pominula nebezpečnost jeho trestného činu pro společnost ve smyslu ustanovení § 65 tr. zák.

Zprošťujícím výrokiem podle § 226 písm. b) tr. ř. s tím, že žalovaný skutek není trestným činem, by tedy mohl soud rozhodnout v takovém případě jedině za předpokladu, že skutek by nebyl trestným činem pro nedostatek jeho materiálních znaků, tzn. že stupeň nebezpečnosti činu pro společnost by byl nepatrný, ačkoliv jinak by jeho formální znaky vykazoval (§ 3 odst. 2 tr. zák.). V uvedené souvislosti je však nutno mít na zřeteli, že při úvahách o tom, zda obviněný naplnil materiální znak

trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 tr. zák., tedy zda v jeho případě čin dosahoval vyššího stupně společenské nebezpečnosti, než je stupeň nepatrný, je nutno vycházet ze skutečnosti, že již stanovením formálních znaků určité skutkové podstaty zákon předpokládá, že při jejich naplnění v běžně se vyskytujících případech bude stupeň nebezpečnosti činu pro společnost zpravidla vyšší než nepatrný. Ustanovení § 3 odst. 2 tr. zák. by se pak uplatnilo pouze tehdy, kdyby stupeň nebezpečnosti činu pro společnost v projednávaném případě nedosáhl ani stupně odpovídajícího dolní hranici typové nebezpečnosti a neodpovídal by ani nejlehčím běžně se vyskytujícím trestným činům dané skutkové podstaty (srov. rozhodnutí pod č. 43/1996 Sb. rozh. tr.). V tomto směru však rozhodnutí odvolacího soudu postrádá jakékoliv úvahy.

Vzhledem ke skutečnostem rozvedeným v předcházejících odstavcích shledal Nejvyšší soud dovolání nejvyšší státní zástupkyně důvodným, neboť rozhodnutí odvolacího soudu v projednávané věci bylo založeno na nesprávném právním posouzení skutku, a trpí tudíž vadami předpokládanými ustanovením § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Nejvyšší soud proto z podnětu podaného dovolání zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě v celém rozsahu a zrušil také další rozhodnutí na něj obsahově navazující. Krajskému soudu v Ostravě přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.